

Nr 123.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig lotsavgift.

(1:a avd.)

I propositionen nr 119 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 9 mars 1951, föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att, i överensstämmelse med vad av departementschefen i berörda statsrådsprotokoll förordats, föranstalta om införande av en tillfällig lotsavgift.

Sedan lång tid uttagas från sjöfarten bidrag till kostnaderna för det statliga lots- och fyrväsendet i form av lotspenningar samt fyr- och båkavgifter. De inflytande avgifterna ha regelmässigt täckt övervägande delen av ifrågasvarande kostnader, vilka i övrigt bestritts av statsmedel. Några bestämda grunder för fördelningen mellan sjöfarten och staten ha ej genom något principbeslut från statsmakternas sida eller annorledes fastställts. Emellertid har på senare tid en förskjutning i relationerna mellan staten och sjöfarten inträtt, såtillvida som sjöfartens andel avsevärt minskat. Medan sjöfarten under 1930-talet betalade genomsnittligt mer än 90 procent av kostnaderna, har dess andel under perioden 1945/46—1949/50 sjunkit till omkring 64 procent. Anledningen härtill är att sjöfartsavgifterna varit oförändrade, under det att utgifterna successivt stigit. För budgetåret 1951/52 äro ytterligare betydande utgiftsstegringar att emotse på grund av höjningen av personalens lönetillägg. 1948 års lotskommitté har under dessa omständigheter funnit en provisorisk höjning av sjöfartens bidrag motiverad. Den tillfälliga avgiften bör enligt kommittén vara differentierad på sex tontalsgrupper och fyra distansgrupper. Den är avsedd att utgå för varje lotsning eller annan förrättning, för vilken lotspenningar erläggas enligt 30, 31 eller 36 § lotsförordningen. Likaså skall tillfällig avgift utgå i de fall lotspenningar erläggas utan att lots anlitas. Någon nedsättning (halvering) av den tillfälliga lotsavgiften i likhet med vad för vissa fall är föreskrivet med avseende å lotspenningarna bör enligt kommitténs mening icke ifrågakomma. Avgiften bör uppbäras och redovisas i samband med lotspenningarna. Med den avvägning av höjningen, som kommittén föreslagit, beräknas en merinkomst för budgetåret 1951/52 av omkring 1 870 000 kronor kunna erhållas. Detta belopp motsvarar statens merutgifter under nästa budgetår för avlöningar och pensioner vid lotsverket i anledning av ökade löne- och pensionstillägg. Någon täckning

för utgiftsstegring vid lotsverket under tiden 1937—1950 skulle sålunda ej erhållas. Kommittén räknar emellertid med att i sitt slutliga förslag förorda ytterligare höjning av förevarande avgifter.

Statskontoret och riksräkenskapsverket ifrågasätta, om icke en större höjning än den föreslagna nu borde genomföras. Å andra sidan ha kommerskollegium och de i ärendet hörda sjöfartsorganisationerna hävdad, att frågan om ändring i avgiftsgrunderna borde vila, till dess man finge möjlighet att i princip taga ståndpunkt till den lämpliga fördelningen på staten och sjöfarten av utgifterna för lots- och fyrväsendet. Med hänsyn till utgiftsstegringen vid lotsverket synes det departementschefen ofrånkomligt att nu företaga någon höjning av sjöfartsavgifterna. Emellertid delar departementschefen kommitténs mening att man för närvarande bör begränsa sig till en provisorisk åtgärd, som närmast tager sikte på att sjöfartens andel i kostnaderna bibehålles vid ungefär samma nivå som under senare år i stället för att ytterligare sjunka. En höjning med detta begränsade syfte torde, framhåller departementschefen, icke få anses innebära något ställningstagande till den större frågan om vilken kostnadsfördelning, som på längre sikt skall anses principiellt riktig.

Lotskommittén anser att en provisorisk höjning av lotsavgifterna bör ske genom uttagande av en tillfällig lotsavgift vid sidan av lotspenningarna. På de skäl kommittén anfört finner departementschefen en sådan anordning lämplig. I likhet med kommittén anser departementschefen att den föreslagna avgiften ej bör avse Öresundslotsningen, beträffande vilken särskilda förhållanden föreligga. Den närmare utformningen av bestämmelserna rörande den tillfälliga lotsavgiften, som kommittén föreslagit, har departementschefen i huvudsak anslutit sig till. Lotsstyrelsen har emellertid framhållit att i de fall, där den ordinarie lotsavgiften utgår allenast med halva beloppet, detsamma bör gälla den tillfälliga lotsavgiften. Det har syntts departementschefen få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med utfärdande av föreskrifter i ämnet närmare överväga denna fråga ävensom andra möjligen uppkommande frågor om modifikationer i förslagets detaljer. Den tillfälliga avgiften bör utgå från och med ingången av budgetåret 1951/52.

Lotspenninginkomsterna äga samband med lotspersonalens avlöningsförhållanden, därigenom att personalen uppbär s. k. lotslott med viss andel i influtna lotspenningar. Enligt lotskommitténs förslag kommer personalen ej att erhålla någon andel i den tillfälliga lotsavgiften. Kommittén anser nämligen att en höjning av lotslotterna skulle ytterligare framhäva vissa nackdelar, som äro förenade med nuvarande system. En ändring, som föregriper kommitténs förslag i lönefrågan, bör därför enligt kommittén icke nu företagas, i synnerhet som någon nedgång i lotsningsfrekvensen genom införande av den tillfälliga avgiften ej torde behöva emotses. Från lotsförbundets och i viss utsträckning från lotsstyrelsens sida ha emellertid farhågor uttalats för att den tillfälliga lotsavgiften skulle förorsaka minskning i lotsningsfrekvensen och därmed även av lotslotterna. I likhet med lotskommittén anser departementschefen risken härför tämligen ringa och finner därför

ej för närvarande någon ändring i grunderna för lotspersonalens avlöning påkallad i anledning av den föreslagna lotsavgiften. Departementschefen förutsätter emellertid att lotsstyrelsen med uppmärksamhet följer utvecklingen.

Utskottet. I propositionen har erinrats om att sjöfartens bidrag till det statliga lots- och fyrväsendet utgå huvudsakligen i form av lotspenningar samt fyr- och båkavgift. Medan sjöfarten under 1930-talet betalade genomsnittligt mer än 90 procent av ifrågavarande kostnader har enligt vad departementschefen framhållit dess andel under perioden 1945/46—1949/50 sjunkit till omkring 64 procent. Anledningen härtill är att sjöfartsavgifterna varit oförändrade, under det att utgifterna successivt stigit. Det anförda synes jämväl utskottet motivera en höjning av sjöfartens bidrag till det statliga lots- och fyrväsendet. Utskottet vill därför tillstyrka, att sjöfartsavgifterna höjas. Denna höjning bör på anförda skäl lämpligen få provisorisk karaktär och ske genom uttagande av en tillfällig lotsavgift. Utskottet har icke funnit något vara att erinra mot den föreslagna avgiftshöjningen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utforma närmare bestämmelser i ämnet.

Från vissa remissinstanser ha uttalats farhågor för att den tillfälliga lotsavgiften skulle förorsaka minskning i lotsningsfrekvensen och därmed även av lotslotterna. Departementschefen, som berört denna fråga, har ansett risken härför tämligen ringa och därför ej för närvarande funnit någon ändring i grunderna för lotspersonalens avlöning påkallad i anledning av den föreslagna lotsavgiften. Departementschefen har emellertid förutsatt, att lotsstyrelsen med uppmärksamhet följer utvecklingen på området. Utskottet utgår från att departementschefen därmed avser, att, för det fall det kommer att visa sig, att den tillfälliga lotsavgiften skulle komma att medföra en minskning av lotslotten, lotspersonalen åtminstone i viss utsträckning skall hållas skadeslös härför. Enligt utskottets mening tala onekligen bilighetsskäl för att viss kompensation i dylikt fall lämnas lotspersonalen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att, i överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 9 mars 1951 förordats, föranstalta om införande av en tillfällig lotsavgift.

Stockholm den 27 april 1951.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Närvarande: se under utlåtandet nr 124.